

ENTRE SETMANA

MANUEL CUYÀS

L'assassí de nord enllà

roc amb instruments, tempos i retòrica de l'època, Bach, Telemann, Buxtehude? Haurà entrat en els dodecafonistes, Schönberg, Berg, Webern? Serà amant d'emocions fortes i haurà arribat a Berio, Boulez, Stockhausen? Requerit per l'entrevistador, Montilla va desvelar la intriga tot seguit: es referia als Brincos, als Bravos i als Pekenikes. Em va caure, i perdonin l'expressió, un colló per cada camal. No tinc res contra aquests cantants, expressió sentimental d'una època sens cap dubte, però d'això a considerar-los la cultura musical determinant en la formació intel·lectual del dirigent d'un país hi van anys llum, i no sé de què: de sentit comú, al cap i a la fi, segurament.

Crec que serà just alliberar de tal despropòsit la persona de Montilla, perquè se suposa que al seu darrere hi ha assessors, experts que revisen aquestes coses. Esperem que sigui que els experts simplement no hagin fet la seva feina, perquè si l'han feta, vol dir que estan menyspreant el país, que no s'han pres seriosament un lideratge, que la seva falta d'escrúpols a l'hora de la demagògia, de donar al públic allò que se suposa que el públic vol els porta a acomodar-se en la idea de dirigir una comunitat a la cua de la instrucció europea. Hem caigut tan baix en aquest terreny que enyorem els temps en què Alfonso Guerra deia que se n'anava a escoltar Mahler, ai!, i tots ens en fotíem!

Li agrada Mahler al senyor Montilla? (Observin amb quina delicadesa faig la pregunta.) A aquestes altures no deu tenir cap importància. Me'n torno al llibre esplèndid de la Victoria Cirlot a agafar aire. Un consell als dubitatius: no siguin indiferents davant de la indiferència, llegeixin llibres de debò, escoltin música de debò. *

Com és sabut, a *Assaig de càntic en el temple*, Salvador Espriu després de manifestar-se cansat de la seva "covarda, vella tan salvatge terra" exposa la voluntat d'allunyar-se'n "nord enllà" amb aquestes paraules: "on diuen que la gent és neta i noble, culta, rica, lliure, desvetllada i feliç". La paraula clau és "diuen". Espriu no havia anat personalment a comprovar la noblesa, la netedat, la riquesa, la llibertat o el desvetllament dels nòrdics. En tenia només referències. Li ho havien dit. La veritat és que en aquella època a tots ens van arribar notícies semblants dels països del nord, entenent per "nord" de França en amunt però concentrant-ho sobretot a Suècia, a Noruega, a Finlàndia. Jordi Pujol ens havia dit coses molt estimulants de Suècia. Potser Espriu, amb el seu "diuen" es referia a confidències que li havia fet el futur president de la Generalitat. S'hauria d'investigar. També hi havia gent en aquella època que situava l'ideal de netedat, noblesa i cultura als països de l'Est, però avui deixarem aquesta gent tranquil·la. Posats a parlar de desenganys, de mites i murs que cauen, de coses que no són i potsers no han estat mai, ens limitarem a parlar del "nord enllà".

Acabo de llegir *L'assassí del làser* la novel·la de Gellert Tamas (molt

ben traduïda per Meritxell Salvany), publicada per La Campana. He dit "novel·la" perquè ho sembla i té un eco de les narracions policials estremidores que de Suècia últimament ens arriben, però la veritat és que ens trobem davant una rigorosa enquesta periodística sobre un assassí en sèrie que va actuar durant els anys noranta—sobretot al 1992, quan aquí celebràvem els Jocs Olímpics—pels carrers d'Estocolm i altres ciutats sueques. El mòbil? La xenofòbia. L'assassí només ataca immigrants de cara o cabells foscos, i això que ell és d'origen forà i es tenyeix els cabells. Em diran: un boig. Em diran: una flor no fa estiu. No, una flor no fa estiu però és que la Suècia que Tamas ens presenta és un jardí sencer de xenòfobs, racistes i gent violenta. L'assassí en sèrie dispara i mata perquè se sent emparat per partits polítics que en aquell moment, com ara, abonaven les seves mateixes tesis i per partits democràtics que no van saber reaccionar a temps per frenar l'escalada d'odi a les persones que són diferents, sinó que encara es van deixar arrossegar per la temperatura racista ambiental. L'assassí del làser també pot anar disparant i assaltant bancs amb tranquil·litat perquè s'aprofita d'una policia que arriba a fer riure de tan incompetent com és. Pensem que es tracta de la mateixa

policia que llavors, als noranta, ja anava de corcoll per descobrir l'assassí d'Olof Palme i que encara és l'hora que hagi obtingut resultats plausibles i creïbles en aquest afer.

Em fa l'efecte que Espriu va ser la víctima principal d'una general aixecada de camisa.

L'any 1988 es va estrenar una pel·lícula finlandesa del director Aki Kaurismäki que es titulava *Ariel*. No en recordo amb precisió l'argument però explicava la història d'un miner sense feina que després de ser acusat per la policia d'un assassinat que no ha comès deambula per una Finlàndia nocturna i tènica que sembla només poblada de borratxos, assassins i gent que busca brega. El protagonista només té un objectiu: fugir del país. Un vaixell que es diu *Ariel* i que dona títol a la pel·lícula és l'únic vehicle que el pot conduir al paradís que somia. Quin és el paradís somiat pel jove finès? No es pot trobar situat "nord enllà" perquè més al nord de Finlàndia més aviat hi ha poca cosa. Si no han vist la pel·lícula, agafin-se fort: el paradís de gent neta, culta, lliure, desvetllada i feliç on el vaixell *Ariel* condueix és Mèxic.

Diuen que els únics paradisos són els perduts. No: són els que ens imaginem. Espriu ja ho intuïa quan acabava dient amb resignació: "però no he de seguir mai el meu somni". *

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Frescs?

Una falca de la cadena de supermercats Consum, si més no a Catalunya Ràdio, em fa sentir fresc. No és cap prodigi, però una veu femenina (jovenívola) hi pronuncia una paraula curiosa amb naturalitat. En parlar dels productes que comercialitza l'anunciant, diu: "Aliments frescs, com sempre". Aquest frescs, acabat en una ziga-zaga ensordida que gairebé sembla l'onomatopeia d'una lluita d'espases, em crida l'atenció. L'adjectiu fresc (fins i tot quan fa de substantiu per referir-se a una pintura mural) és un d'aquests mots que admeten dos plurals: frescs i frescos. N'hi ha uns quants, d'aquests. També passa amb bosc (boscs i boscos), impost, text... I amb boig (boigs i bojós), passeig, desig... En general, la fórmula més curta es fa servir per escrit i l'oralitat recorre a la creua vocàlica per facilitar-ne la pronúncia. Per això és notable sentir, en un anunci radiofònic de supermercats, el triplet ensordit SCS, perfectament pronunciat per una professional jove. Té una certa lògica. Si tot sovint hem d'entomar la fagocitosi de vocals escrites inherent al llenguatge SMS, ¿per què no hauríem de recuperar una pronúncia SCS? Passeigs als boscs a buscar vescs com boigs... *

L'ULL DE L'AGULLA

DANIEL BOADA

S'ha d'anar molt amb compte amb aquesta colla que són més papistes que jo!

